

533
67

Stepan Bulgar

GAGAUZİYANIN HEM GAGAUZ HALKININ İSTORİYASI: BUCAK TOPRAKLARININ İSTORİYASI V-XVI asirlerdä

KOMRAT - 2017

Stepan Bulgar

**GAGAUZIYANIN
HEM
GAGAUZ HALKININ
İSTORİYASI:**

**BUCAK TOPRAKLARININ
İSTORİYASI V-XVI asirlerdä**

KOMRAT - 2017

GAGAUZ MİLLİ ARHİVİ

No 3583

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

İÇİNDEKİLÄR

BUCAK TOPRAKLARININ İSTORİYASI

V-XV asirlerdä

3

GUNNAR

4

SLAVÄNNAR

7

PROTOBULGARLAR

9

PEÇENEGLÄR

11

UZLAR (OGUZLAR)

13

POLOVEŦLÄR

15

ALTIN ORDU

19

BUCAK TOPRAKLARININ İSTORİYASI

XVI-XVIII asirlerdä:

23

BU KİYADIN TİPARLANMASINI FİNANSLADI
GAGAUZİYA BAKANNİK KOMİTETİ

Avtor:

**Stepan BULGAR – Gagauziya M. V. Maruneviç adına
Bilim-araştırma merkezi istoriya hem etnologiya bölümü başı**

Dil tarafından sorumlu:

Petri ÇEBOTAR

Bulgar, Stepan.

Gagauziyanın hem gagauz halkının istoriyası: Bucak topraklarının istoriyası V-XVI asirlerdä/ Stepan Bulgar. – Komrat : S. n., 2017 (Tipogr. "Balacron"). – 28 p. : il. color.

Изд. при фин. поддержке Исполкома Гагаузии. – 500 эк.

ISBN 978-9975-3170-3-0.

CZU 94(=512.165)(478)"4/15"

B 91

BUCAK TOPRAKLARININ İSTORİYASI V-XV asirlerdä

GUNNAR

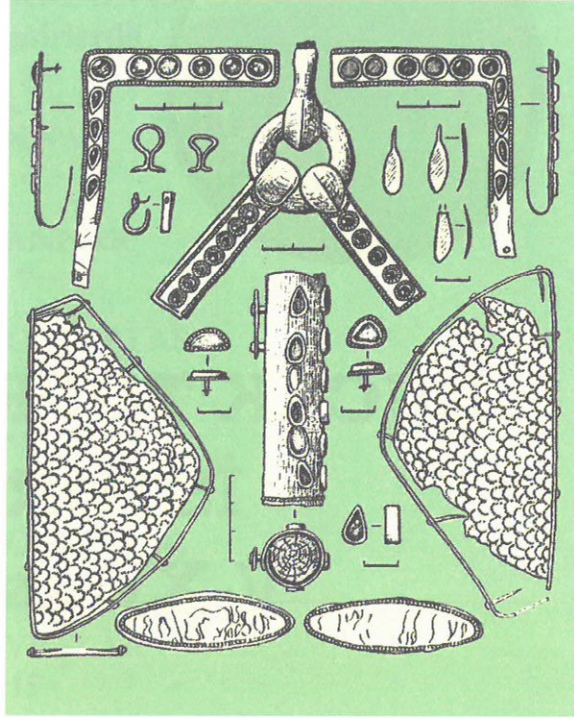
Gun halkı - türk soyundan bir halk. Avrupa topraklarına gunnar geldiler IV asirin bitkisinde. Gunnarın etnika kökü çekiler Mongoliyadan. Onnarın birinci zanaatı - hayvancılıktı. Onnar tutardılar beygir, kara sır, devä. Gunnar anılardı demir işlemede. Onnar yapardılar kılıç, kinjal, kalkan, ok, süngü h. b. Gunnar zengin insannardı, onnarda vardı altın, gümüş hem başka zenginlikler.

373 yılda Don-Dnestr arası topraklarında gunnar ensediler ostgot devletini. 378 yılda gunnar Balkannarda daattılar Rim armiyasını.

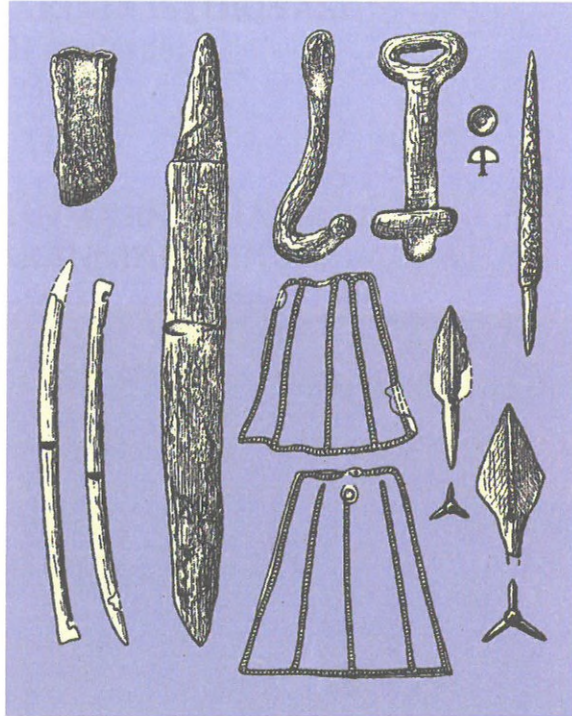
405 yılda gunnar etiştirler İtaliyaya. 433 yılda gunnarın kralı oldu anılmış Atilla. O kurdu bir devlet, angısı uzandı Kara denizin poyraz kenarından Reyn deresine kadar.

451 yılda Atillanın armiyası Katalaun kırlarında ensedi Rim armiyasını, ama 452 yılda Atilla öler.

Büük devleti paylaştılar Atillanın oolları. Küçük çocu İrnik kullandı toprakları, nerey girärdi büünkü Bucak toprakları.

Gun mezar kompleksi artefaktları,
Kubey küüyü

Gun mezar kompleksi artefaktları,
Kubey küüyü

Gun athi askeri

Arheologlar buldular Bucak topraklarında birkaç gun istoriyasına baalı anıt. Onnarın arasında: Kazayak topraklarında gun mezarlı. Bu mezarlıkta buldular inkrustaıyaly beygir yuları, dört tayna gümüş toka h. b.

Zengin bir gun mezarlı bulundu Kubey küüyü yanında. Mezarlıca bulundu beygir kemikleri, altın küpä, gümüş tokalı kayış, angısının üstündä vardı 50 gümüş parçacık, altın ok kınası parçaları, kehlibar (yantar) smolası, serdolik, zengin ornamentli kinjal, kına hem taa çok işlär.

Yalpug gölünün yanında buldular türlü eksponatlar gun kulturasından. Onnarın arasında altın işlär, angıları gözellenmiş birüza, almandin, granat taşlarinnan. Bu mezarlıkları arheologlar belli ederlar 425-480 yıllarllan.

Bu taşlardan kesili türlü hayvan figuraları - aslan, balık, yaban domuzu h. b.

Gun kazanı

SLAVÄNNAR

Slavännar peydalanêrlar aşaadakı Tuna tarafında VI asirdä bizim zamanda. Yavaş-yavaş slavännar erleştilär Dnestr deresindän Visla deresinä kadar. VI-cı asirdä slavännar bilinerlär nicä "venet", "ant" hem "sklaven".

Arheologiyaya görä slavännarda varmış çok tayfa. Onnar yaşarmışlar derelär boyunda 20-25 evceedä. Slavännar za-naatlanarmışlar çiftçiliklän. Onnar ekärmişlär booday, darı, yulaf h. b.

Slavännar kendi ölülerini yakarmışlar da külleri çölmek içindä gömürmişlär erä. Bucak topraklarında slavännarın izlerini arheologlar buldular Etuliya küüyü topraklarında. Arheologiya kazılarında (III-IV as. bizim zaman) bulundular ev parçaları, booday hem başka ekin kalıntıları.

Eski slavän ev konstruktıyası

Slavän keramikası

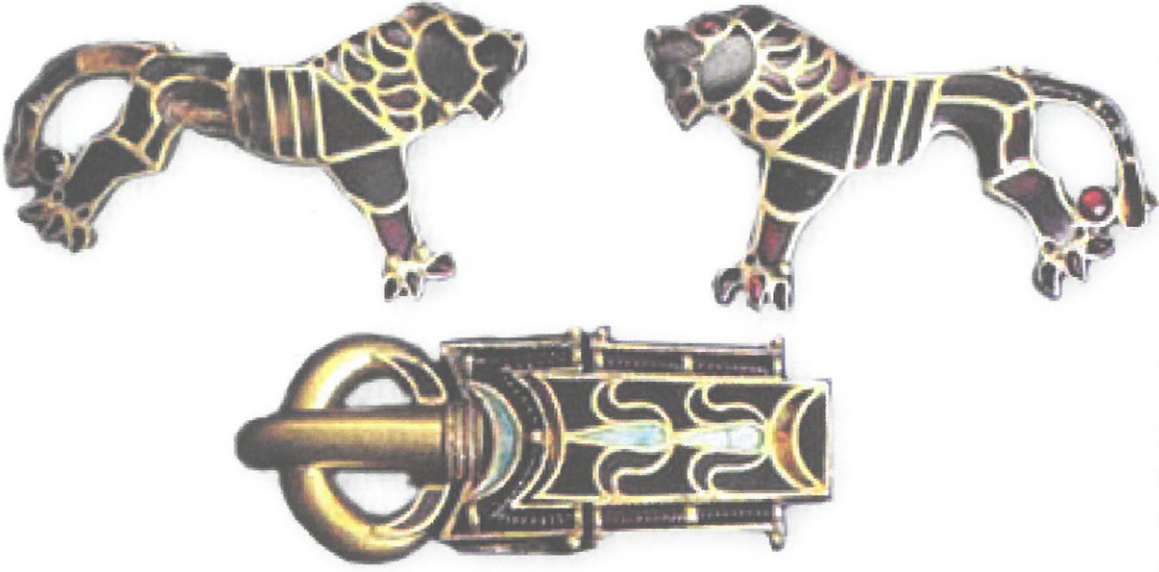
Slavän izleri Bucakta belli olêrlar türlü keramika parçalarinnan.

530 yılda (bizim zaman) Vizantiya armiyası Yustinian imperatoru zamanında savaştı durgutmaa slavännarı, ki onnar geçmesinnär Tunanın sol tarafından saa tarafına, ama Vizantiya becerämedi.

Slavän bordeyelerinin eri. Kubey küüyü

PROTOBULGARLAR

Yalpus gölünün kenarında bulunan klad (gözü)

Protobulgarlar için ilk kerä 354-cü yılda anêr Rim imperiyasından bir istorik kendi yazısında.

479-cu yılda bizim zamanda protobulgarlar gelerlär Tuna boyuna. 479-558-ci yıllar arasında protobulgarlar yaşadılar Kara deniz kırları boyunda. O yıllarda en kaavi protobulgar tayfası olmuş "kutrigur" tayfası. Onnar oniki kerä yapêrlar baskın Vizantiya topraklarına. 559 yılda kutrigurlar etişerlär Konstantinopol kasabasının duvarlarına.

VII-ci asirdä bizim zamanda protobulgarların kaganı olêr Kubrat, angısı kurêr Bük Bulgariyayı. 635 yılda Vizantiya imperatoru İrakliy tanıyêr Kubratı nicä bulgarların başını da verer ona titul "patrişiy". İstoriklär sayêr, ani Kubrat ölmüş 660-cı yılda.

Arheologiya kazıları gösterer, ani protobulgarların kulturası tipik göçücü halk kulturası. En bük protobulgar kladı bulundu küüdä Malaya Pereşçepina 1912 yılda Ukraynada. Burda çıktı 800 altın hem gümüş artefaktı.

Açan daalêr Bük Bulgariya, han Asparuh gider Aşadaki Tuna topraklarına da orada kurêr kendi devletini. Bu devletin adı girdi istoriyaya nicä "Onglos". İstoriklär sayêrlar, ani termin "Onglos" belli eder Bucak topraklarını.

On yıl Vizantiya kavga çıkarmadı protobulgarlara. Onun için protobulgarlar ensedilər slavän tayfalarını o erlerdä. 680-ci yılda Asparuh urdu geeri Vizantiya armiyasını, ama 700-cü yılda Asparuh öldü hazarlarlan düüştä. Asparuhun oolu Tervel 700-721 yıllarda kaavileştirdi devletini.

Asparuh hem Tervel zamanında Aşaadaki Tuna toprakları girärdilər Bulgariya devletinä. Vizantiya istemäzdi bunu da 741-775 yıllarda imperator Konstantin çeketti cenk, angısı sürttü 20 yıl.

803-814 yıllarda han Krum düüştü Vizantiyaylan. 815 yılda han Omurtag yaptı barış annaşması Vizantiyaylan.

IX-cu asirdän ötää dooru yavaş-yavaş bulgarlar karıştılar slavännarlan. Bulgarların istoriyası geçer Balkannara. Taa Bucak topraklarında bulgarlar tanıştılar hristiannıklan.

PEÇENEGLÄR

X-cu asirin çeketmesindä peçeneqlär gelerlär Aşa- adaki Tuna kenarlarına. Bucak topraklarına peçeneqlär göç ederlär Volga deresi tarafından. Peçeneqlerdä varmış çok hayvan, beygir, koyun. Peçeneqlär zenginmiş, varmış onnarda siläh hem gümüş, altın kap h. b.

Rus letopisi yazêr 915-ci yılda, ani "geldilär ilk kerä peçeneqlär Rus topraklarına da, yapıp barış annaşması İgorlan, gittilär Tunaya". Bu topraklarda peçeneqlär yaşêrlar 1017-ci yıla kadar, açan onnar çekettilär geçmää Bulgariyanın Poyraz-Duu topraklarına. Dobruca topraklarında oldu birkaç düüş, en büyük cenk oldu 1036-cı yılda. Dobruca kaldı insansız.

Arheologlar buldular kazılarda peçeneg mezarlıklarını. Arheologların araştırmaları gösterer, ani peçeneqlär olülerini gömürmişlär kafaları batı tarafına. Ölünün yanına koyarmışlar onun beygirini. Peçeneg mezarına koyarmışlar ok hem yay, bıçak, kılıç, beyginin yularını, ayaklık h. b. Bucakta arheologlar buldular tipik peçeneg mezarlını Zerneşti küüyün yanında (Kaul rayonu).

Arheologiya araştırmaları gösterer, ani peçeneqlär pagınmış. Onnar tutarmışlar eski türk ruh adetlerini.

Peçeneg askerleri

*Peçeneg atlı asker, X-cu asir
(rekonstruktiya, Novo-Kamenka, Herson bölgesi)*

UZLAR (OGUZLAR)

Uzlar gellerlär Kara deniz poyrazına kırlardan, angıları bulunêrlar Volga hem Kaspiy denizi yannarında. Arap diplomatı İbn Fadlan 922 yılda geçmiş o erlerdän, neredä yaşarmış "türk tayfaları, angıları biliner 'guz' adında". İbn Fadlan annadêr, ani guzlar göç ederlär kibitkalarlan, angıları örtülü keçeylän. Uzlarda varmış çok beygir hem koyun.

Uzlar yola atlı çıkarmışlar. Pek keezçi okçular varmış uzların aralarında.

Başka bir arap tarihçisi yazêr X-cu asirdä, ani uzlar "en girgin türklerdän, en ufak boydan, onnar en küçük gözlü". Uzlar sakal taşımazmışlar. İstoriklär deerlär, ani uzların arasına karışmış başka halklardan insannar da.

Uzları bastırdılar batı tarafına kıpçaklar, angıları geldilär Altay tarafından. Uzlar da urdular peçeneglerä, kuudular onnarı erlerindän. 1064-cü yılda Tunanın sol tarafında toplandırlar 600 bin uz. Onnar urdular greklerin hem bulgarların armiyasına da daattılar onnarı.

Bundan sora uzlar yollandılar Konstantinopol tarafına. Vizantiyalılar durgudamazdılar uzları, angıları darmadaan edärdilär hepsini, kim çıkardı onnarın önünä. Ama bu vakıt uzların başına geldi büyük bir bela - çuma hastalığı. Bu çirkin hastalık kısa zamanda öldürdü çok insan. Kim diri kaldı, onnarı aldılar esir peçeneğlär hem bulgarlar. Uzların bir payı döndü geeri da etişti Kara deniz kırlarına, ama orda da açlıktan kaybeldilär da "onnarın toprakları kaldı boş", - yazêr vizantiyalı yazıcı Mihail Ataliat.

Arap diplomatı İbn Fadlan yazêr uzların dini için, ani onnar inanêrlar Tengriyâ. Ačan olêr uz, ona giidirerlär kurtka hem kayış, yanına koyêrlar bir çotra, angısı dolu "nahiz" (boza). Mezarı örtärmişlär taftalarlan, sora da üstündä yaparmışlar çamurdan bir küplä. Uzlar, nicä dä peçeneğlär, ölünün pomasında kesärmişlär çok beygir. Uz askerinin mezarında koyarmışlar bir anıt tafta, neredä kesiliymiş duşmannarın süretleri, angılarını o öldürmüş. O süretlär läüzümmüş izmet etsinnär uz askerinä öbür dünnedä.

Bundan başka, uzlar yaparmışlar beygir derisindän çuço (korkuluk) da annadarmışlar, ani bu beygirdä uz gidecek öbür dünneyä.

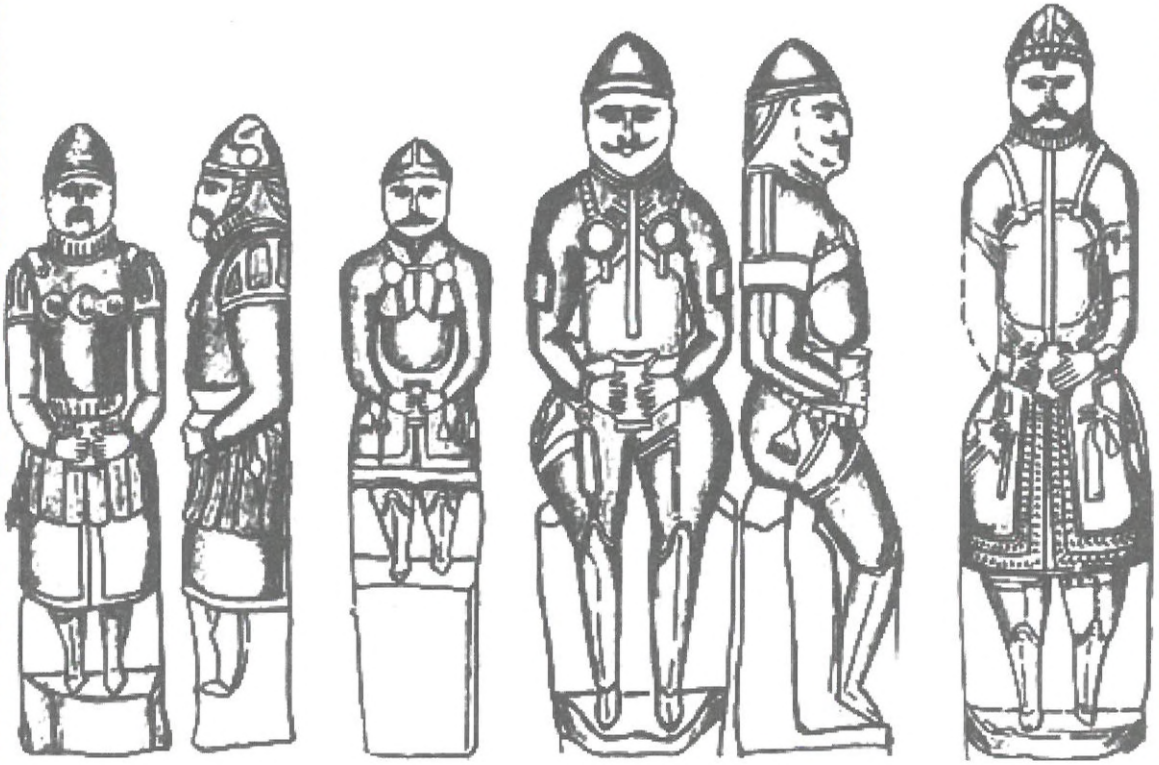
Arheologlar bulêrlar Bucak topraklarında uz mezarlıklarını, neredä kalmış beygir çuçosu. En islää korunmuş uz mezarlı bulundu Holmskoe küüyündä Artız rayonunda, Odesa bölgesindä, Ukraynada.

İstoriklär sayêrlar, ani gagauzların etnika kökü çekiler uzlardan (oguzlardan). Bu tema veriler kiyatta "Гагаузы в мире и мир гагаузов", том II.

Kara klobuk athi askeri

POLOVEŦLÄR-KUMANNAR

PoloveŦ-kuman taştan asker figuraları, XI-XIII aa.

1055-ci yılda poloveŦlär (kumannar) göç ettilär Yırtış deresi tarafından Duu Evropaya. 1061-ci yılda "ilk kerä poloveŦlär cenklän geldilär Rus topraklarına", - yazêr letopiseŦ Kiev Rusiyasında.

PoloveŦlär pek girgin askermiş, onnar düüşärmışlär atlı. PoloveŦlär kendi taktikasına görä yaparmışlar baskın kendi duşmannarına. Sora genä "kuşlardan hızlı" dönärmışlär geri da genä girgin urarmışlar duşmana. PoloveŦlär (kumannar) katıldılär cenklerä, angılar gidärdilär Balkannarda. 1091-ci yılda MariŦa (Meriç) derenin boyunda poloveŦlär Vizantiya armiyasınnan barabar ensedilär peçenegleri. Bu düüştän sora peçeneglär kaybelerlär Evropa kartasından.

1095-ci yılda poloveŦlär Bonäk hem Tugorkannan başlarında yardım ederlär bir Psevdo-Diogene, angısı istärmış almaa kuvedi Vizantiyada. Bu avantüra bişey vermeer, da poloveŦlär dönerlär geeri. Tugorkan kaybeder ömürünü cenktä. Bonäk ruslarlan barabar yapêr baskın macarlara.

1115-ci yılda poloveŭlər (kumannar) geŭerlər Tunayı da aŭan g rerler b k Vizantiya armiyasını, d nerler geeri. Poloveŭler (kumannar) yaŕarmıŕlar Aŕaadaki Tuna boyunda, angıları kaplarmıŕ Bucak topraklarını. 1148-ci, 1152-ci yıllarda poloveŭler (kumannar) gen  yaptılar baskın Vizantiyaya. 1185 yılda poloveŭler (kumannar) bulgarlarla beraber d uŕt ler Vizantiya armiyasının. Poloveŭler (kumannar) katıldılar Bulgariya devletinin politikasına. Bu kavga-

Poloveŭ-kuman askeri

Poloveţ-kuman atlı askerleri

da öldürüldü 1196-cı yılda Asen, sora Pötr. 1207-ci yılda öldürüldü şar Kaloyan. Ama hep bu vakıt poloveţlär (kumannar) sakladılar da korudular Asenin oolunu. 10 yıldan sora İvan Asen oldu şar Tırnovoda (1218-1241).

Bucak topraklarında archeologlar buldular poloveţ (kuman) mezarlarında gömülü beygir. Mezarın üstündä poloveţlär yapardılar üük, angısının tepesinä dikärdilär "başbal" - taştan figura. Archeologlar belli ederlär, ani göçücü mezarlıklarında bulunêr bütün beygir skeletleri, ama ölüleri, gömülü nicä peçeneglerdä hem uzlarda. Archeologiya kazılarında Bucak topraklarında Suvorov küüyündä Izmail rayonunda hem Trapovka küüyündä Tatarbunar rayonunda var peçeneg-tork-poloveţ kultura izleri. Bundan başka, Tuna-Dnestr arası topraklarında var çok toponimika izleri, angılarını braktılar poloveţlär (kumannar).

Poloveţlär (kumannar) büyük rol oynadılar Bulgariya istoriyasında, Kiev Rusiya istoriyasında. 1228-ci yılda Tran-

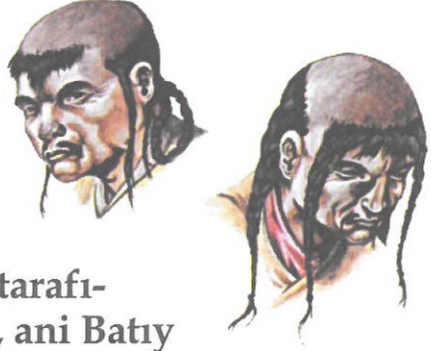
silvaniya sınırında Rim papası kurêr "Kuman episkopiyasını". 1237-ci yılda han Kotân kurtardı poloveçleri (kumannarı) mongol armiyasından da 40 bin poloveç getirdi Vengriya krallına, onnarı kabletti kral Béla IV. Vengriyada poloveçlär (kumannar) kaldılar yaşamaa da kabletilär katolik dinini.

Poloveç-kuman askeri

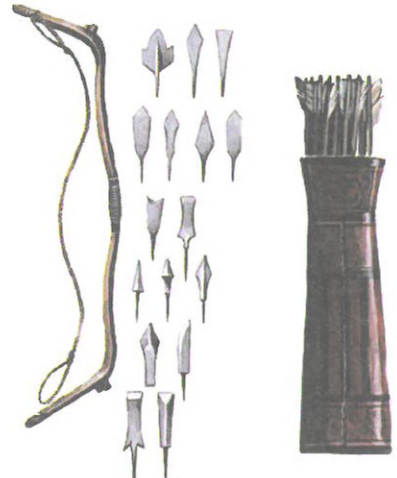
ALTIN ORDU

Bucak topraklarında Altın Ordu peydalandı XIII-cü asirin ortasında da durdu XIV-cü asirin bitki yıllarına kadar. 1241-ci yılda mongol-tatarlar geçtilər Bucak topraklarından, açan gidärdilər Evropanın batı tarafına. Pers tarihçisi Raşid ad-din yazêr, ani Batı hanın bir komandiri "Buçek, gidärkän Karanlag yolundan bayırlar içindän, daattı Ulag tayfalarını". İstoriyada biliner, ani "Ulag" - "Vlahiya", "Karanlag" - "Karavlahiya".

Bundan başka, tatar-mongollar alêrlar Kile ("Kiliya") kasa-basını Tuna boyunda. Bucakta mongol-tatarların izlerini gösterer 1253 yılda Gilyom Rubruk yazısında "...Tunadan batı tarafına dooru hepsi onnarın (mongolların)", "...hepsi ödeerlər onnara vergi". Bu zor vakıtlarda Bucaktan insannar çoyu kaçmışlar, neçin ani Bucak bulunardı mongol-tatarların yolunda Duu tarafından Batı tarafına. Mongol-tatarların armiyası geçärdi Tunayı o erdä, neredä şindi bulunêr küülär Orlovka (Reni rayonu) hem İsakça (Romıniya). İstoriyada belli edili, ani mongol-tatarlar 1265-ci yılın kışın buzdan geçmişlər Tunayı Vizantiya sınırlarına.

İstoriklär yazêrlar, ani han Nogay (Çingiz hanın unukası) almış toprakları Kara denizin poyraz tarafında. 1273-1274 yıl-

larda han Nogay kurmuş stavkasını İsakçada. Bundan sora Nogay evlener Efrosiyaya - Vizantiya imperatorunun kızına. Bucak toprakları girärdi Cuçi ulusuna, da bu topraklarda çobannar bakardılar hayvan sürülerini hem hazırlardılar türlü maasulları Nogayın armiyasına. Mongol-tatarlar yapardılar alış-veriş Genuya hem Veneçiya bezirgennerinnän. Bu vakıtlardan kalmış mongol mezarlı, angısını buldular Balaban küüyü yanında. Bu arheologiya kazısında buldular beygir yuları, ruba, altını hem gümüşlü topuz, angısının üstündä yapılı arap gerbi - kuvet simvolu.

Mongol askeri

1302-ci yılda han Tokta verer Bucak topraklarını kendi ooluna Tukulbugaya. Han Tokta öler, sora öldürerlər onun çocuunu, da han olêr Uzbek (1313-1342 yy.). Bu vakıt Altın Orduda çekederlər geçmää islam dininä.

1320-1324 yıllarda mongol-tatarlar yaptılar üç asker baskını Vizantiyaya.

1346-cı yılda Evropada hem Bucakta geçti çuma hastalılı. İtaliyalı Gabriel de Müssi yazêr, ani öldülêr "sayısız dinsiz" tatar. Çuma hastalılıının sonucu olêr büyük ekonomika krizisi.

XIV asirin ortasında şindiki Moldaviya topraklarında peydalandılar olä denilän "Altın ordu" kasabaları, angılärin arasında Eski Orhey, Kosteşti. Bu kasabaları arheologiya kazılarında bulundu çok türlü para, mallar, siläh h. b. Zengin bir kasabaymış Kiliya. Genuya arhivariusu Antonio di Pont yazêr, ani Kiliyada büyük alış-veriş yapılmış. Burada satın alarmışlar booday, mum, bal, tuz. Ayırı varmış esir hem kul panayırı.

XIV-cü asirin ortasında Bucakta varmış "Tatar knäzin Demetriyin toprakları", bundan başka, biliner Konakbey, Menglubuga hem Koy, angılar önderlärmışlär kendi topraklarını. İstoriklär yazêr, ani tatarlar lafedärmış "kuman dilindä", da bu dildän çevirärmışlär türlü dokumentleri latin dilinä.

1363-cü yılda Eski Orhey Reut derenin boyunda, neredä var natural bir kalä, tatarlar kurêrlar Altın Orduya eni baş kasaba, angısının adı arapça "Şehr-elcedit". Ama 1365 yılda tatarlar brakêrlar bu kasabayı. Yavaş-yavaş Altın Ordu kaybeder kuvedini.

Mongol atlı askeri

Eski Orhey görünüşü

*Eski Orhey.
Hamam*

Tatar-mongol askeri

BUCAK TOPRAKLARININ İSTORIYASI XVI-XVII asirlerde II.

Карта-схема № 3.2.1. Селения в казе Аккерман и Татар Пынар (Сарата).

- – центр каза
- – обозначение селений
- – граница османских территорий
- – каза Аккерман
- – каза Татар-Пынар (Сарата)
- - - - - – долина «Траянов Вал»
- II – обозначение места переправы через реку

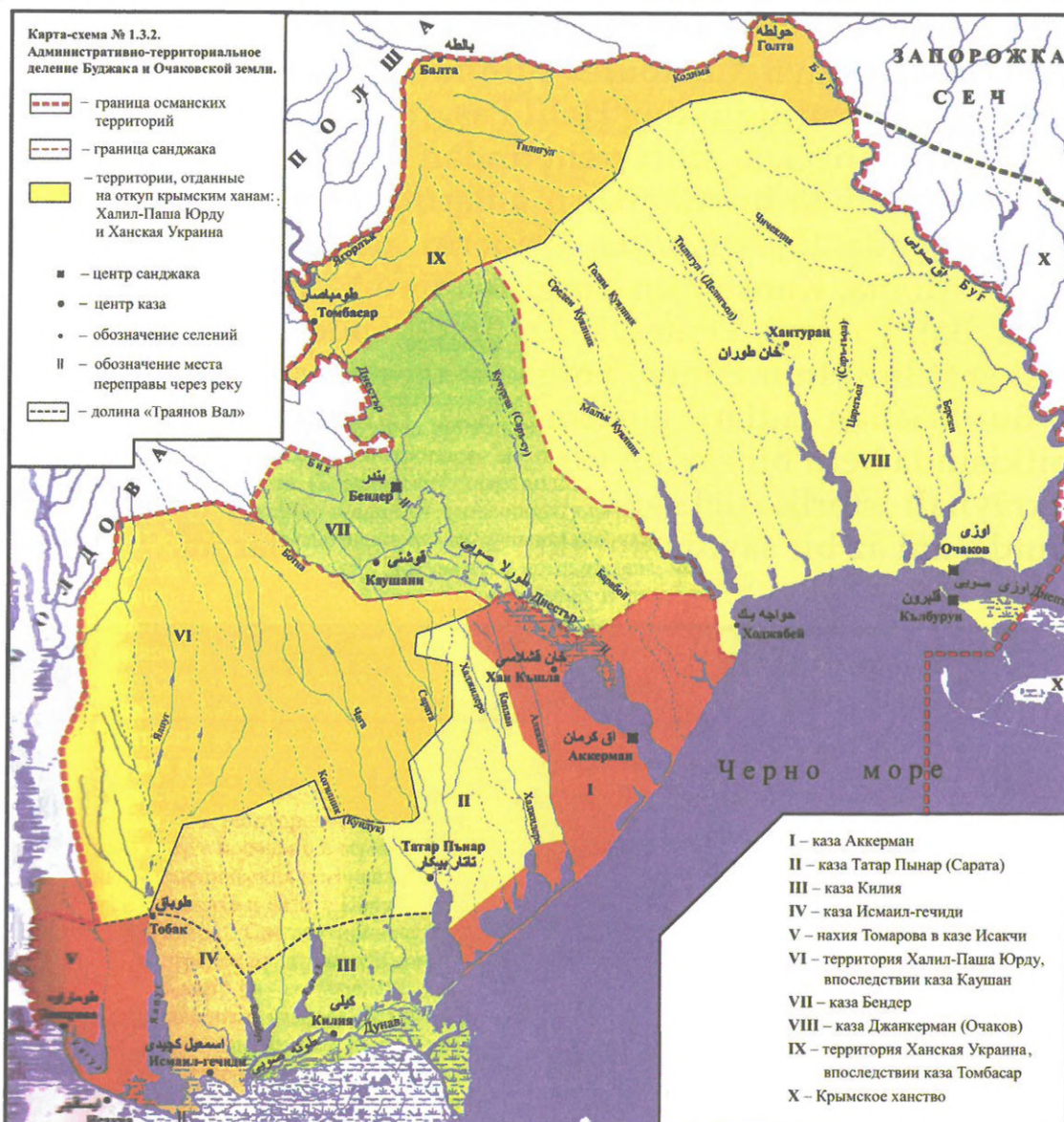

Bu toprakların orta asirləri istoriyasında "Bucak" termini peydaolanê XV-ci asirdä, açan osmannı devleti alêr bu toprakları. Taa XIII-cü asirdä Bucak toprakları girärdi Altın Ordu devleti sınırlarına. XIV-cü asirdä kısa bir vakıt Akkerman kalesi girärdi II Bulgar devletinä.

1443-1484 yıllarda Akkerman hem Kiliya kaleleri girärdilär Moldova knäjestvosuna. 1484 yılda sultan Bayazid aldı Kiliyayı hem Akkermanı, 1475-1514 yıllarda Osmannı devleti verer tatarlara toprak Bucakta. O yıllarda Bucak toprakları girer Silistra sancak Rumeli beyliinä.

Bucak hem Oçakov toprakları kartası

Bucak hem Oçakov administrativ-teritorial bölünmesi

1528 yılda bir anonim avtor yazêr, ani “Burda (Bucakta) var (insannar) türlü dindän hem sektadan, onnarın arasında ruten, serp hem armän, bulgar hem tatar...”. İstoriklärin aaraştırmalarına görä “bulgar” etnonimi altında vardı gagauzlar da.

Osmannı kuvedi altında Bucak toprakları bölünärdi iki parçaya. Bir parça toprakları sayıldardı “raya”. İkinci parça toprakları – Kırım hanı erleri. Kırım hanı (“seraskeri”), angısı önderlärdi Bucak tatarlarını, yaşardı Kauşan kasabasında.

Biliner, ani tatarların sayısı Bucakta 150-200 bin kişiydi. XVIII asirin bitkisindä Bucakta vardı Edisanordunun – 61 kü-

üyü, Orumbet-oglunun - 30 küüyü, kirgizlerin - 6 küüyü, Keleşlerin - 2 küüyü, Cambulet-oglunun - 18 küüyü.

1666 yılda kurulduydu "Halil Paşa Yurdu" sınırları.

Türkiyadan Gazı universitetindän istorik Ahmet Cebeci bulmuş arhivdä hristiannarın adlarını, angıları yaşarmışlar Akkermанда 1597-ci yılda. Onnarın arasında Popaz Dava, Yorge Moma, Konstantin Yorgi, Todore Mergalu, Bali Todoreyu, Bali Pabuçji, Penü Öksüz, Belüş Todor, Balı Penuş, Paşaşket Sebuş, İmir Penuş, Yorga Şirkoz, Sava Yorga h. b.

Bu hristian adları gösterer, ani Bucakta XVI-ci asirin bitkisindä belli bir sayıda varmış gagauz. Bu temayı ilerleder ukraynalı istorik Aleksandr Sereda, angısı yazêr kendi kiyaında, ani az bir sayıda Bucakta vardı gagauzlar da.

Silistra-Oçakov vilayeti XVIII a.

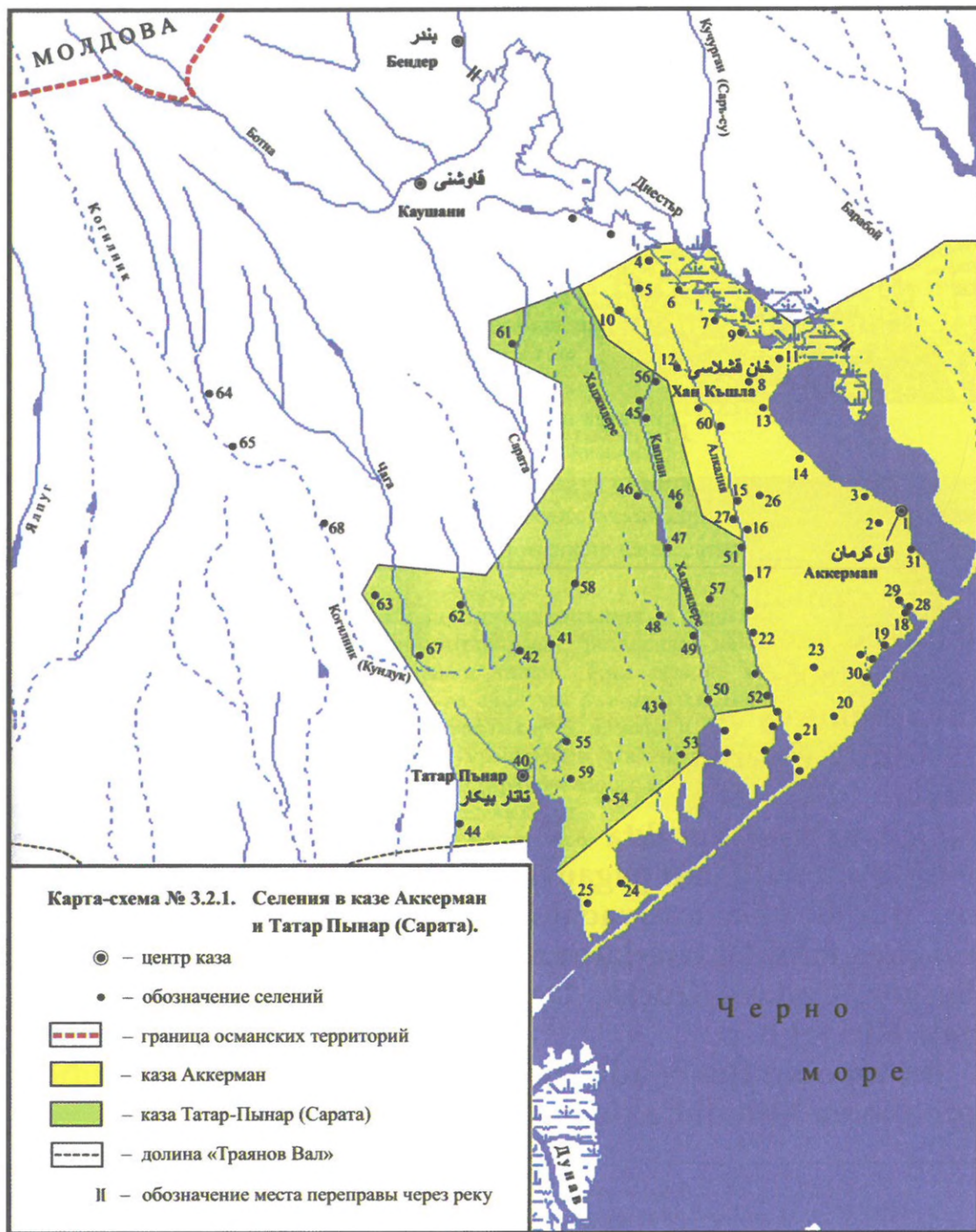

Riççi-Zanoni kartası, 1774 y.

1768-1774-cü yy. Rus-osman cengindän sora bir bölük Bucak tatarı oldular Rusiya vatandaşı da geçtilär Tavriyaya, 1779 yılda Edisan ordu parçası geçtilär Kubanä, Krıma hem Dobrucaya. 1806-1812 yıllarda rus-osman cengindän sora Besarabiya Bukureş annaşmasına görä geçti Rusiya imperiyasına. 1806-1812 yıllarda çok gagauz Dobrucadan geçtilär Besarabiyaya.

Gagauzların Bucakta XV-XVIII-ci asirlerdä yaşadını kaa-vileştirir o fakt, ani gagauzlar korudular tatar toponimikasını. Büünkü Gagauziyadakı kasabaların hem küülerin adların çoyu kaldılar tatarlardan. Bunnar: Komrat, Çadır, Kongaz, Beşgöz, Caltay, Kıpçak, Dezgincä, Avdarma, Tomay, Kazayak, Kiriyet h. b.

Bu toponimika er adlarını araştırdı gagauz aydınadıcısı protoierey Mihail Çakir.

Kaza Akkerman hem Tatar-Pınar (Sarata) küüleri

